

Scientific Journal

Journal of Research in Educational Systems

Volume 15, Issue 54,
Pp. 8-32
Fall 2021

Print Issn: 2383-1324

Online Issn: 2783-2341

Indexed by ISC

www.jiera.ir

Journal by
Research in Educational
Science is licensed under a
Creative Commons
Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

Document Type:
Original Article

✉ Corresponding Author:
mirhashemi@riau.ac.ir

Receive Date: 16 September 2020

Revise Date: 14 March 2021

Accept Date: 27 April 2021

Publish Date: 23 September 2021

How to Site: Ranjgar, B.,
Mirhashemi, M., Pasha Sharifi,
H. (2021). A Meta-Analysis of
Individual, Familial and School
Factors Affecting Academic
Performance and Dropout
among High School Students.
*Journal of Research in Educational
Science*, 15(54), 8-32.

[doi: 10.1001.1.23831324.1400.15.54.2.8](https://doi.org/10.1001.1.23831324.1400.15.54.2.8)

A Meta-Analysis of Individual, Familial and School Factors Affecting Academic Performance and Dropout among High School Students*

Bayramali Ranjgar

PhD. Candidate of Educational Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran

Malek Mirhashemi ✉

Associate Professor, Psychology and Social Science Dept., Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran

Hasan Pasha Sharifi

Professor, Psychology and Social Science Dept., Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran

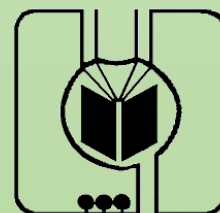
Abstract

The aim of present meta-analysis was to examine the effects of personal, family and schooling factors on academic performance and dropout among Iranian secondary students. The published and archived researches in journals, databases, and printed ones relating to academic achievement and dropout have collected. According to the inclusion criteria, 65 articles included in the analysis. After coding the articles, using Orwin's method, 98% inter-rater agreement among raters have been gained. The random-effect model of DerSimonien and Laird was used with software. It was revealed that in predicting academic achievement, the average effect sizes for all factors and combination of factors $0.270(95CI\%:0.218-0.321, Z=9.801, P<0.001)$ and for dropout $0.521(95CI\%:0.404-0.621, Z=7.580, P<0.001)$. According to the findings, it was revealed that in academic achievement, personal factors and in dropout, schooling factors play main roles, so it is recommended to pay attention to the personal characteristic of students and constructive interactions among parents with youth and school staff.

Keywords:

Academic performance, Dropout, Family factor, Personal factor, Schooling factor

* The present article is taken from the doctoral dissertation in Educational Psychology, Roudehen Branch of Islamic Azad University

نشریه علمی

پژوهش در نظام‌های آموزشی

دوره ۱۵، شماره ۵۴،
ص ۸-۳۲
پاییز ۱۴۰۰

شاپا (چاپی): ۱۳۲۴-۲۳۸۳

شاپا (الکترونیکی): ۲۳۴۱-۲۷۸۳

نمایه در ISC

www.jiera.ir

نشریه علمی
پژوهش در نظام‌های آموزشی تحت قانون
بین‌المللی کپی‌رایت Creative
Commons: BY-NC می‌باشد.

نوع مقاله:

مقاله اصیل پژوهشی

✉ نویسنده مسئول:

mirhashemi@riau.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۶/۲۶

تاریخ بازنگری: ۱۳۹۹/۱۲/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۰۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۰۷/۰۱

استناد به این مقاله: رنجگر، ب.، میرهاشمی، م. و

پاشاشریفی، ح. (۱۴۰۰). فراتحلیل تأثیر عوامل

فردی، آموزشی و خانوادگی در عملکرد و افت

تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی. پژوهش در

نظام‌های آموزشی، ۱۵(۵۴)، ۸-۳۲

doi: 20.1001.1.23831324.1400.15.54.2.8

فراتحلیل تأثیر عوامل فردی، آموزشی و خانوادگی در عملکرد و افت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی *

بایرامعلی رنجگر

دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

✉ مالک میرهاشمی

دانشیار گروه روان‌شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

حسن پاشاشریفی

استاد گروه روان‌شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

چکیده

فراتحلیل حاضر نقش عوامل فردی، آموزشی و خانوادگی در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره‌های اول و دوم مقطع متوسطه را به‌طور نظام‌دار مرور کرده است. کلیه پژوهش‌های چاپ‌شده در مجلات، سایت‌های رسمی نگهداری و آرشیو مقالات علمی در حوزه افت و پیشرفت تحصیلی جمع‌آوری و تعداد ۶۵ مقاله مرتبط با در نظر گرفتن ملاک‌های ورود وارد تحلیل شدند. مقالات بعد از کدگذاری و ارزیابی میزان توافق داوران از طریق روش Orwin، به دلیل وجود ناهمگونی، با روش مدل اثرات تصادفی DerSimonian and Laird تحلیل شدند. اندازه اثر ترکیبی در پیشرفت تحصیلی 0.270 ($P < 0.001$)، $z = 9.801$ ، $95\% CI: 0.218 - 0.321$ معنادار و بالای متوسط و در افت تحصیلی 0.521 ($P < 0.001$)، $z = 7.580$ ، $95\% CI: 0.404 - 0.621$ بود. با توجه به اینکه مهم‌ترین عامل در حوزه پیشرفت تحصیلی ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان و در افت تحصیلی ویژگی‌های خانوادگی بود، پیشنهاد می‌گردد به رشد ویژگی‌های فردی در دانش‌آموزان و توجه خانواده‌ها به تعاملات سازنده با فرزندان و همچنین مشارکت با اولیای مدرسه، توجه بیشتری مبدول گردد.

واژه‌های کلیدی:

افت تحصیلی، عملکرد تحصیلی، عوامل آموزشی، عوامل خانوادگی، عوامل فردی

* مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته روان‌شناسی تربیتی واحد رودهن دانشگاه آزاد اسلامی است.

مقدمه

نوجوانی دوره تحولی بسیار مهمی است. در این دوره نوجوانان فرصت پیدا می‌کنند تا بر اساس عملکرد تحصیلی، یکپارچه‌سازی اجتماعی و تعهد به یادگیری، هویتی از خویشتن بنا کنند (Fredricks & Skinner, et al, 2009 in Wang, 2014). مراحل رشدی دانش‌آموزان در عملکرد تحصیلی آن‌ها تأثیر مهمی دارد (Moreno, 2011).

مفهوم عملکرد تحصیلی، حوزه پژوهشی مهمی در روان‌شناسی تربیتی است. وجود پژوهش‌های زیاد در این حوزه منعکس‌کننده اهمیت عملکرد تحصیلی در نظام‌های آموزشی است (Slavin, 2015). عملکرد تحصیلی پایین مشکل بزرگی برای جامعه است و می‌تواند اثرات منفی برای خانواده و اجتماع به همراه داشته باشد. نوجوانانی که نمرات ضعیف‌تری در مدرسه می‌گیرند، به احتمال بیشتری در یک پایه می‌مانند و پیشرفت پایین‌تری در نمرات آزمون‌ها می‌گیرند (Roberts & Fall, 2014). افرادی که در دبیرستان افت تحصیلی پیدا می‌کنند و یا دبیرستان را نیمه‌تمام ترک می‌کنند، در بزرگسالی درآمد کمتر، جایگاه شغلی پایین‌تر، دشواری در پیدا کردن و حفظ شغل و نرخ زندانی شدن بالایی دارند. تمام این موارد، هزینه‌های بالایی برای دولت و جامعه دارند (Rumberger, 2001؛ Dillow & Snyder, 2015؛ Elo, 2009).

گرچه پیشرفت تحصیلی ارتباط بالایی با توانایی شناختی و انگیزش دارد (Eccles et al., 2003)، درک کامل و جامع پیشرفت تحصیلی نوجوان باید شامل بافت‌های بوم‌شناختی دیگری باشد که نوجوان در آن قرار دارد و موجب ارتقا یا مانع عملکرد تحصیلی وی می‌شوند. بافت‌های محیطی مانند خانواده، مدرسه و همسالان بر پیامدهای متعددی مانند عملکرد تحصیلی تأثیر می‌گذارند (Cook et al., 2006).

بر اساس نظریه Bronfenbrenner (1979)، سه نظام اصلی فرد را در بر گرفته است. این سه نظام از طریق نظام میانی^۱ به هم مرتبط بوده و از نظام کلی زمان^۲ تأثیر می‌پذیرند. نظام خرد^۳ شامل خانواده، گروه همسالان، همسایه‌ها و غیره؛ نظام

بیرونی^۴ شامل نهادهای محلی مانند مدرسه و مسجد و نظام کلان^۵ شامل موقعیت‌های اجتماعی بزرگ‌تر، ارزش‌های فرهنگی، خط‌مشی‌های سیاسی و اقتصادی است (Berger, 2015).

نظریه بوم‌شناختی دریچه‌ای برای تعاملات فرد و بافت‌های تقریبی و دورتر فراهم می‌کند، تعامل‌های که در نهایت تحول نوجوان از جمله عملکرد تحصیلی را هدایت می‌کنند (Bronfenbrenner, 1979). در طی نوجوانی رایج‌ترین بافت تقریبی در زندگی نوجوان خانواده، مدرسه و همسالان هستند (Steinberg & Morris, 2001). ساختار این محیط‌ها و همچنین تعامل‌های موجود در درون آن‌ها می‌تواند حامی یا مانع عملکرد تحصیلی نوجوان باشند.

یافته‌های Anagurthi (2017) نشان می‌دهد که در سطح عوامل درون فردی، خودکار آمدی از جمله مهم‌ترین پیش‌بین‌های پیشرفت تحصیلی هستند. در سطح میکرو سیستم نیز متغیر نگرش‌های مثبت والدین نسبت به تعلیم و تربیت، به‌طور معناداری پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی می‌کنند.

در سال‌های اخیر، چندین فراتحلیل در زمینه عملکرد تحصیلی اجرا و گزارش شده‌اند. این فراتحلیل‌ها شامل تمام بازه‌های زمانی و پژوهش‌های انجام‌شده نیستند و در نهایت، این فراتحلیل‌ها نیز باید در معرض تحلیل مجدد قرار گیرند. بعد از این همه‌سال پژوهش، کماکان، عملکرد تحصیلی موضوع روز در حوزه تعلیم و تربیت هستند؛ بر همین اساس فراهم آوردن پاسخ قطعی درباره علل افت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی فرایندی پویاست. در سال ۲۰۱۳، آمار مردود شده‌های کشور در مقطع دبیرستان ۲۶۰ هزار نفر اعلام شده بود. هرچند با سیاست اجرای پایه ششم و حذف مردودی و گذراندن دروس مردود شده در تابستان و یا سال آینده ارقام پایین آمده است، ولی در اصل مسئله، تأثیری ایجاد نکرده است (ایلنا، ۱۳۹۲/۳/۱۹). رئیس کمیسیون آموزش و پرورش (روزنامه شرق، ۷ اردیبهشت، ۱۳۹۱) معتقد بود که هزینه ناشی از افت تحصیلی در همان سال ۴۲۰ میلیارد تومان است. در فراتحلیل حاضر مسئله اصلی مطالعه میزان تأثیر عوامل فردی، آموزشگاهی و خانوادگی بر عملکرد تحصیلی است. منظور از

4. exosystem
5. macrosystem

1. mesosystem
2. chronosystem
3. microsystem

عچرش، ۱۳۸۹) بر عملکرد یا افت تحصیلی تأثیر معناداری و زیادی دارند. علاوه بر مطالعات انفرادی، مطالعات فراتحلیلی نشان دادند، عوامل آموزشی و آموزشگاهی تأثیر زیادی بر افت تحصیلی دارند (شجاعی شمیرانی و همکاران، ۱۳۸۸ و افضل‌ی و همکاران، ۱۳۹۱). فراتحلیل‌های انجام‌شده در حوزه عوامل فردی مانند هوش هیجانی (سیدکلان و همکاران، ۱۳۹۶)، خود کارآمدی (قائد رحمتی و همکاران، ۱۳۹۶) اثر متوسط و متوسط به بالا و فراتحلیل‌های انجام‌شده در زمینه عزت‌نفس (عنایتی و همایونی، ۱۳۹۷)، عوامل روان‌شناختی (پری، ۱۳۹۲) و فردی (رحیمی، نصری و صدق پور، ۱۳۹۱) اثر اندک گزارش کرده‌اند. نتایج فراتحلیل‌های انجام‌شده در زمینه عوامل آموزشگاهی حاکی از اثر زیاد آموزش راهبردهای شناختی و فراشناختی (عرفانی آداب و همکاران، ۱۳۹۰)؛ (کریمی عموقین و همکاران، ۱۳۹۳)؛ روش‌های تدریس (فیضی و همکاران، ۱۳۹۳)؛ الگوهای تدریس (گنجی و همکاران، ۱۳۹۱) است. برخی فراتحلیل‌های دیگر نیز اندازه اثر اندک و متوسط (اصل روستا، ۱۳۹۲) گزارش کرده‌اند.

در مطالعات خارج از کشور، یکی از گسترده‌ترین پژوهش‌های فراتحلیلی مربوط به عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی توسط Hattie (2015) انجام شده است. بر اساس گزارش پژوهش هتی، مطابق با آخرین رتبه‌بندی اندازه‌های اثر، در حوزه مدرسه و حوزه فرعی رهبری، عامل کارآمدی جمعی معلمان (باور جمعی معلمان مبنی بر توانایی‌شان در تأثیر مثبت بر دانش‌آموزان) دارای بالاترین اندازه اثر است و قوی‌ترین همبستگی را با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد (Hattie, 2015).

با توجه به نتایج متفاوت پژوهش‌های گزارش‌شده، مسئله اول پژوهش حاضر این است که اندازه اثر عوامل فردی، خانوادگی، آموزشگاهی و ترکیب آن‌ها بر عملکرد تحصیلی چقدر است؟ مسئله دوم این است که آیا عوامل پیش‌بینی‌کننده پیشرفت تحصیلی متفاوت از افت تحصیلی هستند؟

عملکرد تحصیلی، پیشرفت و افت تحصیلی است. نوآوری فراتحلیل حاضر گنجاندن دو متغیر ملاک پیشرفت و افت تحصیلی در کنار هم و تلفیق عوامل است. در مطالعات گنجانده‌شده در این پژوهش، پیشرفت تحصیلی برحسب معدل دانش‌آموزان و افت تحصیلی بر اساس تکرار پایه تحصیلی تعریف شده است.

عوامل فردی. به عبارت دقیق‌تر، این عوامل درون فردی هستند. بر اساس تعریف واژه‌نامه APA (VandenBos, 2015)، عوامل درون فردی صفات یا سایر خصیصه‌های یک فرد است که او را از سایر افراد جدا می‌کند.

عوامل خانوادگی. یک عنصر یا وضعیت در یک خانواده است که مشکلی مانند بیماری، اختلال یا صفت را تبیین می‌کند. عامل خانوادگی می‌تواند اثری یا غیر اثری باشد (APA, 2015). در تعریف دیگر، عوامل خانوادگی خصیصه یا رفتارهایی هستند که توسط خانواده نشان داده می‌شوند و موجب تغییرات در یک یا چند عضو آن خانواده می‌شوند. تأکید عمده در اینجا بر رابطه میان والد - کودک است (Pham & Carlson, 2008, Salkind, 2008).

عوامل آموزشگاهی. عوامل آموزشگاهی یا عوامل مرتبط به مدرسه/ مؤسسه آموزشی در اصل منابع مدرسه نیز خوانده می‌شوند. این‌ها ورودی‌های موجود در فرایند تعلیم و تربیت مانند کارکنان، بناها و مواد هستند. منابع واقعی ورودی‌های انسانی و فیزیکی در تعلیم و تربیت نیز شامل منابع مالی موردنیاز برای خرید منابع مالی می‌باشند (Salkind, 2008, Levičić, 2008).

نتایج مطالعات پیشین در حوزه عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی نشان دادند، عواملی فردی مانند فراشناخت (فولادچنگ، ۱۳۸۴)، شخصیت (آتش روز و همکاران، ۱۳۸۷)، هوش هیجانی (کاکاوند و کیائی، ۱۳۹۲)، خودکارآمدی تحصیلی (کریم زاده و محسنی، ۱۳۸۵) و عوامل خانوادگی (معتقد لاریجانی، ۱۳۹۳؛ دادفر و همکاران، ۱۳۹۲) و عوامل آموزشگاهی مانند تدریس مشارکتی (کریمی و همکاران، ۱۳۹۱)، عوامل آموزشی (بهرامی و رضوان، ۱۳۸۵) و همکاران، ۱۳۸۹)، آموزش به کمک کامپیوتر (دلف

روش

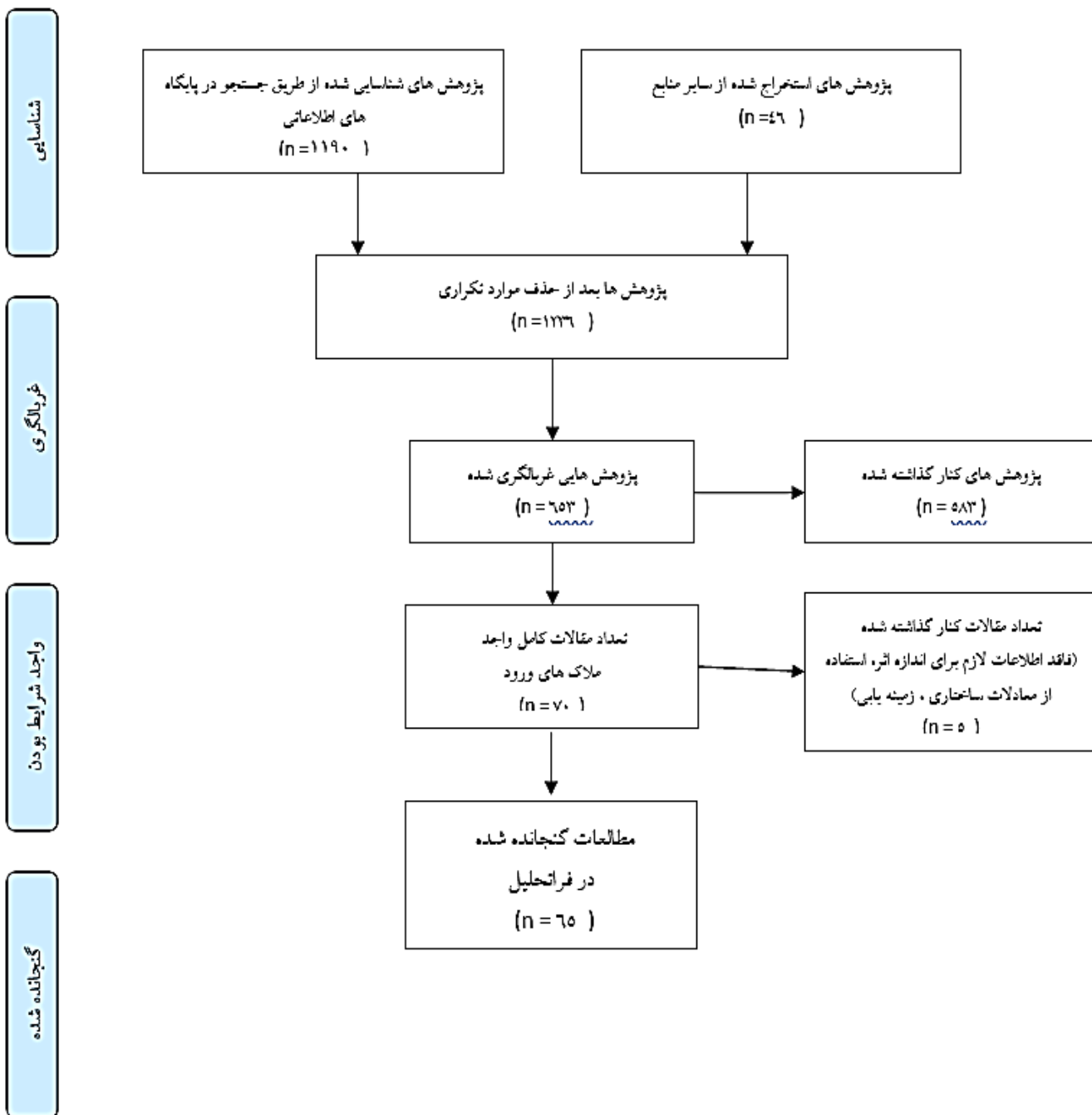
روش پژوهش حاضر فراتحلیل بود. برای انجام فراتحلیل، کلیه پژوهش‌های چاپ‌شده در مجلات و پایگاه‌های اطلاعاتی جهاد دانشگاهی، نورمگز، مگ ایران، پورتال علوم انسانی در حوزه افت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی در سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴ جمع‌آوری و با در نظر گرفتن ملاک‌های ورود تعداد ۶۵ مقاله وارد تحلیل شدند. ملاک‌های ورود پژوهش‌ها شامل (۱) انجام پژوهش‌ها در دوره‌های اول و دوم مقطع متوسطه، (۲) چاپ در مجلات علمی-پژوهشی، (۳) دارا بودن اطلاعات لازم برای برآورد اندازه اثر و (۴) مرتبط بودن با عوامل فردی، خانوادگی و آموزشی. ملاک‌های خروج شامل (۱) استفاده از روش معادلات ساختاری، (۲) روش‌های زمینه‌یابی یا نگرش‌سنجی در پژوهش‌ها بود. پژوهش‌های گنجانده‌شده در فراتحلیل حاضر از طریق جستجو در بانک‌های اطلاعاتی نورمگز، مگ ایران، پایگاه جهاد دانشگاهی و مجلات چاپی و از طریق کلیدواژه‌های پیشرفت تحصیلی، عملکرد تحصیلی، موفقیت تحصیلی، افت تحصیلی، تکرار سال تحصیلی، عوامل فردی، خانوادگی و آموزشی فراخوانی شدند. به‌منظور تبدیل اطلاعات موجود در پژوهش‌ها از لحاظ ویژگی‌های پژوهش شامل محل انجام پژوهش، جنسیت آزمودنی‌ها و ویژگی‌های آماری مانند نوع آزمون آماری، روش پژوهش و شاخص‌های آماری دفترچه کد تهیه شد. به‌منظور برآورد

پایایی کدگذاری پژوهش‌ها، ابتدا یک نمونه ده‌تایی از میان پژوهش‌های مربوط به پیشرفت تحصیلی انتخاب شد و در مرحله بعد به کدگذاران (دو دانشجوی دکتری تخصصی)، آموزش لازم برای کدگذاری ویژگی‌های پژوهش‌ها (از جمله کدگذاری جنسیت دانش‌آموزان، روش نمونه‌برداری، آزمون‌های آماری، مکان پژوهش و غیره) ارائه و از آن‌ها خواسته شد پژوهش‌ها را کدگذاری کنند. میزان توافق میان کدگذاران با شاخص درصد توافق (Orwin, 1994) برآورد شد: درصد توافق = تعداد مشاهدات موافق/تعداد کل مشاهدات * ۱۰۰. ملاک ۸۵ درصد به‌عنوان توافق کافی در نظر گرفته می‌شود. در فرا تحلیل حاضر، میزان توافق ۹۸ درصد به دست آمد.

به‌طورکلی دو خانواده از اندازه اثر وجود دارد، خانواده همبستگی و خانواده تفاوت. واحد اندازه اثر برای تحلیل در فرا تحلیل حاضر از نوع همبستگی است. از طرف دیگر به‌منظور افزایش حجم نمونه، پژوهش‌هایی که از روش‌های آزمایشی، شبه‌آزمایشی استفاده کرده بودند، وارد تحلیل شدند. برای تبدیل اندازه‌های اثر طرح‌های شبه‌آزمایشی به اندازه اثر از نوع همبستگی و تحلیل پژوهش‌ها از نرم‌افزار CMA استفاده شد. ناهمگونی پژوهش‌ها از طریق بررسی نقش میانجی‌گری عوامل پژوهشی و غیر پژوهشی مورد بررسی قرار گرفت. در شکل ۱، نمودار جریان Prisma برای انتخاب پژوهش‌ها ارائه شده است:

شکل ۱.

نمودار جریان‌ی پریزما برای انتخاب پژوهش‌ها (Prisma, 2009)

یافته‌ها

جدول ۱.

توزیع فراوانی ویژگی‌های پژوهشی و غیر پژوهشی مطالعات مرور شده

متغیرها	سطوح	فراوانی	درصد
پایه تحصیلی	دوره اول	۴۹	۷۵/۴
	دوره دوم	۱۶	۲۶/۶
مکان انجام پژوهش	شهرستان	۴۴	۶۷/۷
	تهران	۲۱	۳۲/۳
نوع روش پژوهش	علی-مقایسه ای	۱۰	۱۵/۴
	پیمایش	۴	۶/۲
	همبستگی	۵۱	۷۸/۵
عوامل	خانوادگی و آموزشی	۱	۱/۵
	فردی و خانوادگی	۱	۱/۵
	آموزشگاهی	۹	۱۳/۸
	خانوادگی	۴	۶/۲
	فردی	۵۰	۷۹/۹
جنسیت	ترکیبی	۳۸	۸۵/۵
	زن	۹	۱۳/۸
	مرد	۱۸	۲۷/۷
روش نمونه‌برداری	تصادفی طبقه‌ای	۸	۱۲/۳
	چندمرحله‌ای	۱۰	۱۵/۴
	در دسترس	۱	۱/۵
	خوشه‌ای	۳۵	۵۳/۸
	تصادفی ساده	۱۱	۱۶/۹
متغیر وابسته/ملاک	پیشرفت تحصیلی در یک درس	۹	۱۳/۸
	افت تحصیلی	۵	۷/۷
	پیشرفت تحصیلی کلی	۵۱	۷۸/۸
تعداد کل مطالعات		۶۵	۱۰۰

مطالعات از هر دو جنس استفاده شده است؛ روش نمونه‌برداری ۵۳/۸ درصد مطالعات از نوع خوشه‌ای است. در ۷۸/۵ درصد مطالعات متغیر وابسته پیشرفت تحصیلی کلی است.

جدول ۱ شاخص‌های توصیفی ویژگی‌های پژوهشی و غیر پژوهشی مطالعات جمع‌آوری شده را نشان می‌دهد. ۷۵/۴ درصد مطالعات در پایه‌های تحصیلی دوره اول، ۳۲/۳ درصد مطالعات در تهران، ۷۸/۵ درصد از نوع همبستگی و رگرسیون، ۷۶/۹ درصد مطالعات در حوزه عوامل فردی، در ۵۸/۵ درصد

جدول ۲.

خلاصه محاسبات شاخص‌های ناهمگنی کلی مطالعات مرور شده

Tau ²	L ²	Q	Z	حدود اطمینان	برآورد نقطه‌ای	پیامد(تعداد)	تحلیل
۰/۱۳۵	۹۷/۴۴	۲۳۰۸/۱۹	۵۴/۵۳	(۰/۴۰۷)۰/۳۸۲	۰/۳۹۵	پیشرفت تحصیلی(۶۰)	اثرات ثابت
۰/۲۳۶	۹۸/۸۵	۳۴۷/۲۲	۲۶/۴۴	(۰/۵۶۸)۰/۵۰۴	۰/۵۳۷	افت تحصیلی(۵)	
			۸/۰۰۷	(۰/۴۶۱)۰/۲۹۳	۰/۳۸۰	پیشرفت تحصیلی(۶۰)	اثرات تصادفی
			۳/۷۰۳	(۰/۷۵۰)۰/۲۹۱	۰/۵۶۲	افت تحصیلی(۵)	

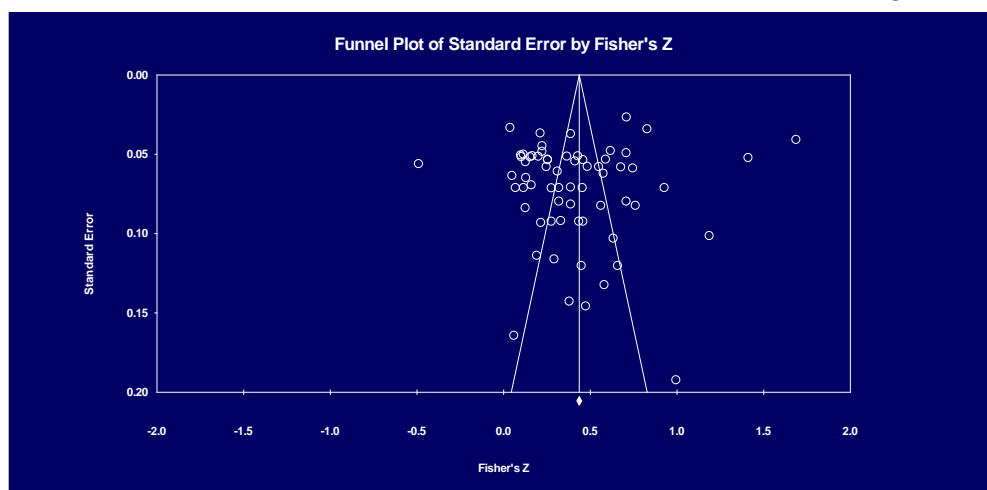
مطالعه‌ای پیرایش نشده است، مقادیر اصلاح شده با مقادیر مشاهده شده یکسان هستند. در روش Begg and Mazumdar، نشان داد که در هر دو حالت بدون تصحیح پیوستگی $P1=0/0533$ (یک دامنه)، $P2=0/1066$ (دو دامنه)، $Z=1/613$ ، $A=0/137$ (آماره کندال) و با تصحیح پیوستگی $P2=0/1087$ (دو دامنه)، $P2=0/0539$ (یک دامنه)، $Z=1/607$ (آماره کندال)، مقدار آماره همبستگی میان اندازه اثر استاندارد شده و خطای معیار، معنادار نیست. در شاخص سوگیری انتشار با روش ایگر نیز مشخص شد که میان اندازه اثر استاندارد شده و میزان دقت ($t=0/783$ و $df=63$) رابطه وجود ندارد.

شاخص‌های ناهمگنی در جدول ۲ ارائه شده‌اند. همان‌گونه که مشاهده می‌شود در روش اثرات ثابت در میان مطالعات ناهمگونی وجود دارد. بهترین شاخص برای توصیف ناهمگنی شاخص L^2 است. این شاخص از تعداد مطالعات تحت بررسی تأثیر نمی‌پذیرد (Higgins, 2003).

تشخیص سوگیری انتشار بر اساس روش تکمیل و پیرایش دووال و تویدی، نشان دادند که در مدل اثرات ثابت، برآورد نقطه‌ای و فاصله‌ای (۹۵ درصد) برای مطالعات ترکیب شده $0/4103$ ($0/3984-0/4220$) است. در مدل اثرات تصادفی، برآورد نقطه‌ای و فاصله‌ای (۹۵ درصد) برای مطالعات ترکیب شده $0/3858$ ($0/3138-0/4719$) است. از آنجاکه هیچ

شکل ۲.

نمودار کیفی سوگیری انتشار برحسب خطای معیار

مطالعه شد. تحلیل نتایج نشان دادند که عوامل پژوهشی (روش‌های نمونه‌برداری، طرح پژوهش) نقش میانجی‌گری ایفا می‌کنند. در پیشرفت تحصیلی، بالاترین اندازه اثر در روش

نمودار کیفی نشان می‌دهد که پدیده سوگیری انتشار تا حدی در میان مطالعات وجود دارد. برای بررسی سوگیری انتشار، نقش میانجی‌گری متغیرهای پژوهشی و غیر پژوهشی

(۰/۴۳۲) از هر دو جنس و در افت تحصیلی (۰/۸۸۸) از دانش‌آموزان دختر استفاده کرده‌اند، بالاترین اندازه اثر را دارند. به‌منظور بررسی تعداد ناکامل بی‌خطر تعداد مطالعات گمشده، از روش کلاسیک روزنتال و جدید اوروین استفاده شد. در روش کلاسیک روزنتال، با آزمون دو دامنه، به ۴۹۹۶۶ مطالعه غیرمعنادار نیاز هست تا سوگیری انتشار کاهش یابد. در روش آروین، اگر مقدار همبستگی ناچیز ۰/۱۰ برای غیرمعناداری در نظر گرفته شود، به ۲۸۷ مطالعه غیرمعناداری جهت جلوگیری از سوگیری انتشار نیاز هست. جدای از بررسی نقش میانجی‌گری عوامل پژوهشی و غیر پژوهشی، شاخص‌های اندازه اثر مدل‌های تصادفی گزارش می‌گردد.

نمونه‌برداری خوشه‌ای (۰/۴۵۱) و در افت تحصیلی روش تصادفی (۰/۵۶۱) است. طرح‌های همبستگی در پیشرفت تحصیلی (۰/۴۰۲) و طرح‌های مقایسه میانگین‌ها در افت تحصیلی (۰/۸۸۸) بالاترین اندازه اثر را دارند. در عوامل غیر پژوهشی، مکان انجام پژوهش، بالاترین اندازه اثر در پیشرفت تحصیلی (۰/۴۵۲) و افت تحصیلی (۰/۸۴۴) مربوط به شهر تهران است؛ از لحاظ سال انجام پژوهش، بالاترین اندازه اثر در پیشرفت تحصیلی (۰/۵۴۵) مربوط به سال ۱۳۸۴ و در افت تحصیلی بالاترین اندازه اثر در سال ۱۳۹۴ است. در عامل جنسیت، پژوهش‌هایی که در مطالعه پیشرفت تحصیلی

جدول ۳.

خلاصه اندازه‌های اثر عوامل سه‌گانه بر اساس پیشرفت تحصیلی

عامل	برآورد نقطه‌ای	CI95%	Z	معناداری	رتبه‌بندی
فردی	۰/۴۱۴	(۰/۴۹۹)۰/۳۲۰	۷/۹۷۲	۰/۰۰۱	۱
خانوادگی	۰/۰۵۹	(۰/۵۱۵)-۰/۴۲۳	-۰/۲۲۹	۰/۸۱۹	۵
آموزشگاهی	۰/۳۵۷	(۰/۵۲۲)۰/۱۶۶	۳/۵۵۷	۰/۰۰۱	۲
فردی و خانوادگی	۰/۱۲۹	(۰/۲۵۲)۰/۰۰۲	۱/۹۹۷	۰/۰۴۶	۴
فردی و آموزشگاهی	۰/۲۲۰	(۰/۳۰۲)۰/۱۳۵	۴/۹۸۶	۰/۰۰۱	۳
کلی	۰/۲۷۰	(۰/۳۲۱)۰/۲۱۸	۹/۸۰۱	۰/۰۰۱	

آموزشگاهی (اثر متوسط به بالا)، ترکیب عوامل فردی و آموزشگاهی (اثر اندک به بالا) و عوامل فردی و خانوادگی (اثر اندک به بالا) است. مدل اثرات تصادفی در عامل خانوادگی $(P < ۰/۸۲۹)$ معنادار نیست.

جدول ۳ تأثیر عوامل سه‌گانه را بر پیشرفت تحصیلی بر اساس مدل تصادفی را نشان می‌دهند. اندازه اثر ترکیبی معنادار و بالای متوسط است. در مدل اثرات تصادفی، بیشترین اندازه اثر به ترتیب مربوط به عوامل فردی (اثر متوسط به بالا)،

جدول ۴.

خلاصه اندازه‌های اثر عوامل سه‌گانه بر اساس افت تحصیلی

عامل	برآورد نقطه‌ای	CI95%	Z	معناداری	رتبه‌بندی
فردی	۰/۴۶۳	(۰/۶۲۱)۰/۲۶۹	۴/۶۳۲	۰/۰۰۱	۲
خانوادگی	۰/۵۶۱	(۰/۶۸۴)۰/۴۰۷	۶/۱۵۰	۰/۰۰۱	
آموزشگاهی	۰/۶۴۷	(۰/۹۶۶)-۰/۴۵۳	۱/۱۹۹	۰/۲۳۱	۳
کلی	۰/۵۲۱	(۰/۶۲۱)۰/۴۰۴	۷/۵۸۰۰	۰/۰۰۱	

فرا تحلیل‌های عرفانی آداب و همکاران (۱۳۹۰)، کریمی عموقین و همکاران (۱۳۹۳)، فیضی و همکاران (۱۳۹۳) و گنجی و همکاران (۱۳۹۱)، عوامل آموزشی را دارای بالاترین اندازه اثر معرفی کردند. در فراتحلیل اصل روستا و همکاران (۱۳۹۲)، برای عامل آموزشی اندازه اثر اندک و متوسط گزارش شده است. از بین این پژوهش‌ها، نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های سیدکلان و همکاران (۱۳۹۶) و قائدرحمتی و همکاران (۱۳۹۶)، همسویی دارند.

نتایج حاصل از فراتحلیل حاضر در حوزه پیشرفت تحصیلی را می‌توان بر اساس نظریه بهره‌وری آموزشی والبرگ^۱ و زیست‌بوم شناختی برونفن برنر^۲ تبیین کرد. Walberg (1980) چنین مطرح می‌کند که ویژگی‌های فردی و روان‌شناختی هر یک از دانش‌آموزان و محیط‌های بلا فصل روان‌شناختی آن‌ها بر پیامدهای آموزشی و تربیتی تأثیر می‌گذارد (Reynolds & Walberg, 1992). با مرور ادبیات تجربی توسط Wang و همکاران (1993) پیرامون همبسته‌ها و پیش‌بین‌های پیشرفت تحصیلی، نتایج حاکی از آن است که ویژگی‌های دانش‌آموز بیشترین تأثیر مستقیم را بر پیشرفت تحصیلی دارند. باین‌حال این نظریه تعامل‌های محیط‌های پیرامون محیط دانش‌آموزان را تبیین نمی‌کند. در اینجا می‌توان از نظریه زیست‌بوم شناختی برونفن برنر استفاده کرد. مطابق با این نظریه، تعامل میان خانواده و مدرسه می‌تواند به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز کمک کند. دانش‌آموزان معمولاً به تنهایی یاد نمی‌گیرند، بلکه برای یادگیری از طریق ارتباط با معلمان، همسالان و تشویق خانواده‌هایشان استفاده می‌کنند (Woolfolk, 2016). دیگر متغیر مهم در میکروسیستم، جهت‌گیری تحصیلی همسالان است. دانش‌آموزان دوره اول دبیرستان به دلیل اینکه در اوایل نوجوانی هستند، تأثیرات زیادی از گروه همسالان خود می‌گیرند. مطالعه Conely و همکاران (2015) نشان داده است کودکانی که دوستانی با عادات مطالعه خوب دارند و برای مطالعه زمان صرف می‌کنند، عادات آن‌ها نیز شبیه به دوستانشان خواهد شد. عملکرد و افت تحصیلی در مجموعه‌ای از بافت‌های درهم‌تنیده شکل می‌گیرند. تعامل سازنده میان این سیستم‌ها می‌تواند مانع از افت تحصیلی و حامی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان باشد.

جدول ۴ تأثیر عوامل سه‌گانه را بر افت تحصیلی بر اساس مدل تصادفی نشان می‌دهند. اندازه اثر ترکیبی معنادار و زیاد است. در مدل اثرات تصادفی بیشترین اندازه اثر به ترتیب مربوط به عوامل خانوادگی (اثر زیاد) و عوامل فردی (اثر نزدیک به زیاد) است. مدل اثرات تصادفی در عوامل آموزشی (P < ۰/۲۳۱) معنادار نیست.

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده، اندازه اثر ترکیبی در پیشرفت تحصیلی، معنادار و بالای متوسط است. در مدل اثرات تصادفی بیشترین اندازه اثر به ترتیب مربوط به عوامل فردی (اثر متوسط به بالا)، آموزشی (اثر متوسط به بالا)، ترکیب عوامل فردی و آموزشی (اثر اندک به بالا) و عوامل فردی و خانوادگی (اثر اندک به بالا) است. مدل اثرات تصادفی در عامل خانوادگی (P < ۰/۸۲۹) معنادار نیست. در مدل اثرات تصادفی افت تحصیلی، بیشترین اندازه اثر به ترتیب مربوط به عوامل خانوادگی (اثر زیاد) و عوامل فردی (اثر نزدیک به زیاد) است. مدل اثرات تصادفی در عوامل آموزشی (P < ۰/۲۳۱) معنی‌دار نیست. مهم‌ترین عامل در حوزه پیشرفت تحصیلی، ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان و در افت تحصیلی ویژگی‌های خانوادگی است؛ بنابراین هر سه فرضیه اصلی پژوهش تأیید شدند.

در حوزه افت تحصیلی، در فرا تحلیل شجاعی شمیرانی و همکاران (۱۳۸۸)، عوامل آموزشی و آموزشی و آموزشی؛ در فراتحلیل مطیعی لنگرودی و همکاران (۱۳۸۹)، عوامل فردی و در فراتحلیل افضلی و همکاران (۱۳۹۱)، عامل آموزشی، بیشترین اثر را بر افت تحصیلی نشان دادند. یافته‌های فراتحلیل حاضر با نتایج پژوهش‌های شجاعی شمیرانی و همکاران (۱۳۸۸) و افضلی و همکاران (۱۳۹۱)، همخوانی دارد.

در ارتباط با پیشرفت تحصیلی، فراتحلیل‌های سیدکلان و همکاران (۱۳۹۶) و قائدرحمتی و همکاران (۱۳۹۶)، عوامل فردی را به‌عنوان مهم‌ترین عامل با اندازه اثر متوسط و متوسط به بالا گزارش کردند، اما فراتحلیل‌های عنایتی و همایونی (۱۳۹۷)، پری و همکاران (۱۳۹۲) و رحیمی (۱۳۹۱)، اندازه اثر عوامل فردی را اندک گزارش کردند. درحالی‌که نتایج

بهرامی، ف. و رضوان، ش. (۱۳۸۵). بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه شهر اصفهان با ویژگی‌های آموزشی آنان، *مجله پژوهش‌های تربیتی و روان‌شناختی*، ۲(۲)، ۶۱-۷۲.

پری، س. (۱۳۹۲). *بررسی فراتحلیلی عوامل روان‌شناختی مؤثر بر انگیزه پیشرفت تحصیلی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، دانشکده علوم انسانی

دادفر، ر.، بازدار، ف.، نصراللهی، ع.، عبدالحسینی، ا. و احمدی، و. (۱۳۹۲). *بررسی عوامل خانوادگی مؤثر بر افت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر سال اول دبیرستان شهرستان دره شهر در سال تحصیلی ۹۰-۹۱*. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام*، ۲۱(۶)، ۲۲۴-۲۳۱.

دلف عچرش، ه. (۱۳۸۹). تأثیر آموزش به کمک کامپیوتر بر پیشرفت تحصیلی در درس علوم. *نشریه علمی پژوهشی فناوری آموزش*، ۵(۱)، ۳۵.

رحمتی، ع. و سعیدی، م. (۱۳۹۰). *بررسی رابطه بین اضطراب والدین با اضطراب و پیشرفت تحصیلی فرزندان آن‌ها در مقطع پیش‌دانشگاهی شهر کرمان*. *مطالعات روان‌شناختی*، ۷(۴)، ۱۳۱-۱۴۴.

رحیمی، ن. (۱۳۹۱). *فراتحلیل نقش آموزش در پیشرفت تحصیلی در پایان‌نامه‌های ارشد و دکتری*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی.

سیدکلان، س. م.، ملکی آوارسین، ص. و نجفی، ح. (۱۳۹۶). *فراتحلیل رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی‌زبان*. *نشریه علمی پژوهشی آموزش و ارزشیابی*، ۱۰(۴)، ۱۲۹-۱۴۹.

شجاعی شمیرانی، ر.، ابراهیم‌زاده، غ. و شبیری، م. (۱۳۸۸). *بررسی فراتحلیلی عوامل خانوادگی، فردی و آموزشی مؤثر در افت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور تهران.

شرق (۹۷/۲/۱۷). افزایش افت تحصیلی در مقطع دبیرستان. <http://www.migna.ir/news/10600>
عرفانی آداب، ا. (۱۳۹۰). *فراتحلیل راهبردهای یادگیری با پیشرفت تحصیلی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت معلم آذربایجان.

به‌طورکلی، هر فراتحلیلی از یک سری مشکلات رنج می‌برد. مشکل اول عدم شفافیت در گزارش جزئیات پژوهش‌های انفرادی و حتی فراتحلیل‌ها است. مشکل دوم و اصلی کیفیت پایین پژوهش‌ها است. با تکرار فراتحلیل حاضر می‌توان به اعتبار سازی یافته‌ها اقدام کرد.

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، پیشنهاد می‌گردد در فراتحلیل‌های آتی تمام عوامل آموزشی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان به‌طور هم‌زمان مورد مطالعه قرار گیرند. تعامل میان خانواده و اولیای مدرسه از سوی مسئولین آموزش و پرورش به‌طورجدی مورد ارزیابی قرار گیرد. از آنجاکه در افت تحصیلی عامل خانوادگی مهم‌تر از سایر عوامل بود، توصیه می‌گردد پویه‌های خانوادگی دانش‌آموزان مورد مطالعات بیشتر قرار گیرد. یافته‌های پژوهش حاضر برای مؤسسه‌های دانشگاهی، آموزش و پرورش و خانواده‌ها قابل استفاده است.

تعارض منافع

پژوهش حاضر تعارض منافی ندارد.

منابع

آتش‌روز، ب.، پاک‌دامن، ش. و عسگری، ع. (۱۳۸۷). *پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی از طریق میزان دل‌بستگی*. *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، ۴(۱۴)، ۱۹۳-۲۰۳.

اصل روستا، ص. (۱۳۹۲). *فراتحلیل عوامل آموزشی مؤثر بر انگیزه پیشرفت تحصیلی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، دانشکده علوم انسانی.

افضلی، م.، دلاور، ع. و افضلی، ا. (۱۳۹۳). *فراتحلیلی بر پایان‌نامه‌های انجام شده در حوزه افت تحصیلی*. *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*، ۵(۱۷)، ۲۳-۴۳.

ایلنا. (۹۲/۳/۱۹). *واکاوی مردودی ۸۱ هزار دانش‌آموز ابتدایی*. *کد خبر: ۳۰۶۰۸۳*

بختیاری، ل. و قاسم‌زاده، ف. (۱۳۹۵). *فراتحلیل و بررسی عوامل مؤثر در نقش خودکارآمدی با انگیزه پیشرفت تحصیلی*. *سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی*.

۱۳۷۳ تا ۱۳۸۵. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۴(۹)، ۱۱۷-۱۴۳.

معتقد لاریجانی، م. (۱۳۹۳). نقش خانواده در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان: دوره راهنمایی شهر تهران. فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، ۱۰(۳۱)، ۲۱۱-۲۲۲.

مقیمی، س. م.، خنیفر، ح.، زروندی، ن.، جوکار، ا.، بیان معمار، س. ا. و فرجی ارمکی، ا. (۱۳۸۹). مطالعه و بررسی رابطه بین عوامل آموزشی و افت تحصیلی در میان دانش‌آموزان پسر آموزشگاه‌های راهنمایی. مدیریت و برنامه‌ریزی در نظام‌های آموزشی. ۳(۴)، ۱۴۴-۱۶۰.

References

- Afzali, M., Delavar, A., Fariborz, D. (2012). *Meta-analysis of Theses in the field of academic failure*. Allameh Tabataba'i University, Faculty of Psychology and Educational Sciences. [In Persian]
- Anagurthi, C. (2017). *Applying an Ecological Model to Predict Adolescent Academic Achievement*. Wayne State University Dissertations. 1684.
- Aslrousta, S. (2013). *Analysis of Educational Factors Affecting Academic Achievement Motivation*. Faculty of Humanities, Shahid Rajaei University of Education, Tehran, Iran. [In Persian]
- Atash R, B., Pak Daman, Sh., & Asgari, A. (2008). Predicting academic achievement through attachment. *Family Studies Quarterly*, 4(14), 193-203. [In Persian]
- Bahrami, F., & Rezwan, Sh. (2006). Investigating the Relationship between Academic Achievement Motivation of Male and Female High School Students in Isfahan with Their School Characteristics. *Journal of Educational and Psychological Research*, 2(2), 61-72. [In Persian]
- Bakhtiari, L., Ghasemzadeh, F. (2016). *Meta-analysis and Investigation of Factors Affecting the Role of Self-efficacy and Academic Achievement Motivation*. The Third International Congress on new researches in management, economic and humanities. [In Persian]
- Berger, K. Stassen. (2015). *The developing person through the life span*. Bedford, Worth Publishers: New York.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Conley, T., Mehta, N., Steinbrickner, R., & Steinbrickner, T. (2015). Social Interactions, Mechanisms, and Equilibrium: Evidence from a Model of Study Time and Academic Achievement (No. 20154). *University of Western Ontario, CIBC Centre for Human Capital and Productivity*.
- Cook, T. D., Herman, M. R., Phillips, M., & Settersen, R. A., Jr. (2002). Some ways in which neighborhoods, nuclear families, friendship groups, and schools jointly affect changes in early adolescent development. *Child Development*, 73, 1283-1309.
- Dadfar, R., Bazdar, F., Nasrollahi, A., Abdolhosaini, A., & Ahmadi, V. (2013). Evaluating Familial Factors Associated with Academic Failure in First Grade

عنایتی، ب. و همایونی، ن. (۱۳۹۷). بررسی نقش عزت‌نفس بر پیشرفت تحصیلی فراگیران: پژوهش مبتنی بر فراتحلیل. نشریه رویش روان‌شناسی، ۷(۹)، ۲۶۴-۲۶۹.

فولادچنگ، م. (۱۳۸۴). بررسی تأثیر آموزش فراشناختی بر پیشرفت تحصیلی درس ریاضی. فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۴(۱۴)، ۱۴۹-۱۶۲.

فیضی، ا.، مصرآبادی، ج. و زوار، ت. (۱۳۹۳). فراتحلیل اثرات روش‌های تدریس گروهی بر بازده‌های تحصیلی. *مطالعات آموزشی و یادگیری*، ۶(۲)، ۱-۳۱.

قائدرحمتی، م.، بختیاری، ل. و فرزاد و. (۱۳۹۶). فراتحلیل و بررسی عوامل مؤثر در نقش خودکارآمدی با پیشرفت تحصیلی. نشریه نوآوری‌های آموزشی، ۱۶(۳)، ۱۳۳-۱۴۵.

کاکاوند، ع. و کیانی، ق. (۱۳۹۲). اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر سال اول متوسطه شهر زنجان. *مطالعات روان‌شناختی*، ۹(۲)، ۱۵۳-۱۷۱.

کریمی، م.، محمدزاده، ا. و افشاری، م. (۱۳۹۱). تأثیر روش تدریس مشارکتی بر گروه‌گرایی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه در شهر مشهد. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۲(۶)، ۹۳-۱۰۵.

کریم زاده، ک. و محسنی، ن. (۱۳۸۵). بررسی رابطه خودکارآمدی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دختر سال دوم دبیرستان (شهر تهران) گرایش علوم انسانی و علوم ریاضی. *مطالعات زنان*، ۲(۴)، ۲۹-۴۹.

کریمی عموقین، ج.، فتح‌آبادی، ج.، پاکدامن، ش.، و شکری، ا. (۱۳۹۳). فراتحلیل یافته‌ها در زمینه اثربخشی آموزش راهبردهای فراشناختی بر بهبود پیشرفت تحصیلی. فصلنامه *مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی*، ۴(۸)، ۱۳۹-۱۶۰.

گنجی، م.، زاهدبابلان ع. و معینی‌کیا، م. (۱۳۹۱). فراتحلیل پژوهش‌های انجام‌یافته در خصوص نقش الگوهای تدریس بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. *مجله روان‌شناسی مدرسه*، ۱(۱)، ۹۳-۱۰۷.

مصرآبادی، ج. و عرفانی آداب، ا. (۱۳۹۳). فراتحلیل رابطه راهبردهای یادگیری با پیشرفت تحصیلی. *دو فصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری*، ۲(۲)، ۹۷-۱۱۸.

مطیعی لنگرودی، س. ط.، یعقوبی، ن. و مقدم زاده، ع. (۱۳۸۹). فراتحلیل تحقیقات انجام شده در حوزه افت تحصیلی فرزندان شاهد در بنیاد شهید و امور ایثارگران طی سال‌های

- Educational Measurement and Evaluation Studies*, 4(8), 139-160. [In Persian]
- Karimzadeh, M., & Mohseni, N. (2006). The Relationship between Academic Self-Efficacy and Academic Achievement in Secondary School Girls (Tehran), *Humanities and Mathematics*. Women's Studies, 2(4), 29-49. [In Persian].
- Li, Y., & Lerner, R. M. (2011). Trajectories of school engagement during adolescence: Implications for grades depression, delinquency, and substance use. *Developmental Psychology*, 47, 233-347. doi:10.1037/a0021307
- Mesrabadi, J., Erfaniadab, E. (2014). Meta-analysis of the relationship between learning strategies and academic achievement. *Bi Quarterly Cognitive Strategies in Learning*, 2(2), 97-118. [In Persian]
- Moghimi, S. M., Khanifar, H., Zarvandi, N., Jokar, A., Bayan Memar, S. A., & Faraji Armaki, A. (2010). Relation between educational factors and dropout in boy's middle schools. *Journal of Management and Planning In Educational System*, 3(1), 144-160.
- Moreno, R. (2009). *Educational psychology*. NY:John Wiley and Sons.
- Motaqedlarijani, M. (2014). The Role of the Family in Students' Academic Achievement: Tehran Middle School. *Journal of Educational Psychology*, 10(31), 211-222. [In Persian]
- Motiei Langroodi, S. T., Yaghoubi, N., Moghadamzadeh, A. (2010). A meta-analysis of research in the field of educational dropouts in Shahed children in the Martyrs and Victims Foundation during the years 1994 to 2006. *Research in Educational Systems*, 4(9), 117-143. [In Persian]
- Orwin, R. G. (1994). Evaluating coding decisions. In H. Cooper & L. V. Hedges (Eds.), *The handbook of research synthesis* (pp. 139-162). New York, NY, US: Russell Sage Foundation.
- Pary, S. (2013). *Meta-analysis of psychological factors affecting academic achievement motivation*. Faculty of Humanities, Shahid Rajaei University of Education, Tehran, Iran. [In Persian]
- Rahimi, N (2012). *Meta-analysis of the role of education in academic achievement in master's and doctoral theses*. Faculty of Humanities, Shahid Rajaei University of Education, Tehran, Iran. [In Persian]
- Rahimi, A., & Saedi, M. (2012). *Relationship between parent's anxiety and their children's anxiety and educational achievement in high schools of Kerman*.
- Reynolds, A. J. & Walberg, H. J. (1992). A structural model of science achievement and attitude: An extension to high school. *Journal of educational Psychology*, 84(3), p.371.
- Rumberger, R. W. (2001). *Why students drop out and what can be done*. Cambridge, MA: Harvard Civil Rights Project.
- Seyyed Kalan, S. M., Maleki Avarsin, S., & Najafi, H. (2016). A meta-analysis of the relationship between emotional intelligence and academic achievement in Persian-language databases. *Journal of Education and Evaluation*, 10(4), 121-149.. [In Persian]
- Sharq. (17/2/97). *Increasing high school dropout*. <http://www.migna.ir/news/10600>
- Shojai Shemirani, R., Ebrahimzadeh, I., & Shobeyri, M. (2009). *A meta-analytic study of family, personal, and educational factors affecting secondary school Female and Male Students of High Schools*. *sjimu*. 21(6), 224-231. URL: <http://sjimu.medilam.ac.ir/article-1-1231-fa.html>. [In Persian]
- Delphashrash, H. (2010). The Impact of Computer Aided Education on Academic Achievement in Science Lessons. *Educational Technology Research Journal*, 5(1), 35. [In Persian]
- Eccles, J. S., Wigfield, A., & Byrnes, J. (2003). Cognitive development in adolescence. In R. M. Lerner, M. A. Easterbrooks, & J. Mistry (Eds.), *Handbook of psychology: Developmental psychology* (Vol. 6, pp. 325-350). Hoboken: Wiley.
- Elo, I. T. (2009). Social class differentials in health and mortality: Patterns and explanations in comparative perspective. *Annual Review of Sociology*, 35, 553-572.
- Enayati, B., & Homayouni, N. (2018). The role of self-esteem on students' academic achievement: A meta-analysis study. *Journal of Developmental Psychology*, 7(9), 249-264. [In Persian]
- Erfaniadab, E. (2011). *Meta-analysis of learning strategies with academic achievement*. Postgraduate Thesis. Azerbaijan Teacher Education University. [In Persian]
- Fall, A. M., & Roberts, G. (2012). High school dropouts: Interactions between social context, self-perceptions, school engagement, and student dropout. *Journal of Adolescence*, 35(4), 787-798.
- Feyzi, A., Mesrabadi, J., & Zawar, T. (2014). Meta-analysis of the effects of group teaching methods on academic performance. *Educational Studies & Learning*, 6(2), 1-31. [In Persian]
- Fuladchang, M. (2005). The Impact of Metacognitive Education on Academic Achievement in Mathematics Course. *Journal of Educational Innovations*, 14, 149-162. [In Persian]
- Ganji, M; Zahedbablan, A; and Mo'ini Kia, M (2012). A meta-analysis of research on the role of teaching patterns on learners. *Journal of School Psychology*, Volume 1, Number 1, 107-93. [In Persian]
- Ghaed Rahmati, M., Bakhtiari, L., & Farzad, V. (2016). Meta-analysis and Factors Affecting the Role of Self-Efficacy with Academic Achievement. *Journal of Educational Innovation*, 16(3), 133-145. [In Persian]
- Hattie, J. (2015). The applicability of Visible Learning to higher education. *Scholarship of Teaching and Learning in Psychology*, 1(1), 79.
- Ilina. (19/3/92). *Analysis of 88,000 elementary school dropouts*. Newsletter: 306083. [In Persian]
- Kakavand, A., & Kiani, Q. (2013). The Effectiveness of Emotional Intelligence Training on Academic Achievement of High School Girls in Zanjan. *Psychological Studies*, 9(2), 153-171. doi: 10.22051/psy.2013.1748. [In Persian]
- Karami, M., Mohammadzadeh, A., & Afshari, M. (2012). The Effect of Collaborative Teaching on Groupism and Academic Achievement in High School Students in Mashhad. *Curriculum Research*, 2(6), 93-105. [In Persian]
- Karimi Amouqin, J., Fatahabadi, J., Pakdaman, Sh; and Shokri, O. (2014). Meta-analysis of findings on the effectiveness of teaching metacognitive strategies on academic performance improvement. *Journa of*

- Wang, M. T., & Fredricks, J. A. (2014). The reciprocal links between school engagement, youth problem behaviors, and school dropout during adolescence. *Child development, 85*(2), 722-737.
- Wang, M. T., & Eccles, J. S. (2012). Social support matters: Longitudinal effects of social support on three dimensions of school engagement from middle to high school. *Child development, 83*(3), 877-895.
- Wang, M. C., Haertel, G. D., & Walberg, H. J. (1993). Toward a knowledge base for school learning. *Review of educational research, 63*(3), 249-294.
- Woolfolk, A. (2016). *Educational Psychology*. Boston: Pearson Education.
- students' academic dropout*. Payame Noor University of Tehran.
- Slavin, R. E. (2015). *Educational psychology: Theory and practice*.
- Snyder, T. D., & Dillow, S. A. (2015). Digest of Education Statistics 2013. NCES 2015-011. *National Center for Education Statistics*. Washington, DC.
- Steinberg, L., & Morris, A. S. (2001). Adolescent development. *Annual review of psychology, 52*(1), 83-110.
- VandenBos, G. R. (2007). *APA dictionary of psychology*. American Psychological Association.
- Walberg, H. J. (1980). A psychological theory of educational productivity. <https://eric.ed.gov/?id=ED206042>